

BYŤ HRDÝ NA BOŽÍ DOM

Všimli ste si už niekedy, ako sa ľudia správajú v neznámom kostole? Istotne ste to prežili aj vy. Keď ste boli v cudzom meste, či na dovolenke. Takže? Človek vstúpi do kostola a zrazu ho všetko ohúri. V prítomí je chvíľu bezradný. Nevie hneď kam sa pozerat'. Čo si má najprv všímať. Ocitol sa v priestore kde sú múry, lavice, piliere, sochy, obrazy, farebné okná, rôzne predmety... Je toho ozaj veľa. To všetko akoby sa naň valilo. A nezriedka má človek zrazu v duši chaos. Začne po kostole pobeďovať, alebo z neho bleskovo vycúva. No na vine nie je kostol, ale naša neznalosť vecí. Takže ako sa nestratiť v kostole? Prvá rada znie: **Najprv sa upokoj a uveď si, že si v dome Nebeského Otca. A keďže si Božie dieťa, tak tento dom je tak trochu aj tvoj.** To čo pred sebou vidíš je dielom mnohých umelcov, ktorí vydali zo seba to najlepšie čo vedeli. Dôvod? Len aby tento Boží dom skrášlili.

A čo potom? Musíš si tiež uvedomiť, že kostol treba vedieť čítať. Akože, čítať? Chceš skríknúť: „Veď to som už dávno zvládol!“ Nerozčuľuj sa. Hej aj nie. Niekedy v živote opäť a opäť začíname ako analfabeti, či škôlkári. Aj teraz, pred „umením“, ktoré je v kostole na každom kroku, sa tak človek môže cítiť. Pomaly, pomaličky musíme spoznávať výrazové prostriedky, umelecké prvky, liturgické znaky, stavebné slohy. Pretože v kostole je veľa symboliky, rôznych tvarov, farieb, tieňov, detailov, nutne musíme zvládnuť základné písmenka umenia... Poteším ťa však. **Za všetkým je vždy jedna centrálna myšlienka – pomôcť človekovi priblížiť sa k Bohu, stretnúť sa s ním.** Nuž poďme teda čítať kostol. A začnime zvonka.

Veža chrámu

Veža kostola má u katolíkov dôležitú úlohu. Chce upozorniť ľudí, kde sa nachádza kostol a v ňom Boh. Je aj dôležitým orientačným bodom v každej dedine alebo meste. Ako dobre padne, keď zablúdený človek zrazu vykrikuje: „Aha, tamto je veža kostola, tamto je správny smer.“ Veža zároveň poukazuje na najdôležitejší životný vzťah, na životnú lásku, ktorú majú mať všetci ľudia: je medzi človekom a Bohom. My ľudia bývajúcí na zemi chceme komunikovať s tebou Bože, ktorý si na nebesiach. Nech naše myšlienky idú k tebe, k nebesám. Preto ktosi kostolnú vežu pomenoval, že je to prst, ktorý ukazuje na nebo – „miesto“, po ktorom máme najviac túžiť a ktoré je v živote najdôležitejšie. Najvyšia kostolná veža na Slovensku a v celej východnej Európe sa nachádza v Spišskej Novej Vsi a má výšku 87 metrov.

Zvonica

Je priestor, kde bývajú zavesené zvony. Väčšinou to býva vo vysokej veži, aby sa hlas zvonov niesol do diaľky. Prvá známa zvonica bola postavená pri bazilike sv. Petra za čias pápeža Štefana II. (+ 757). V ríši Karola Veľkého musel mať každý kostol zvonicu.

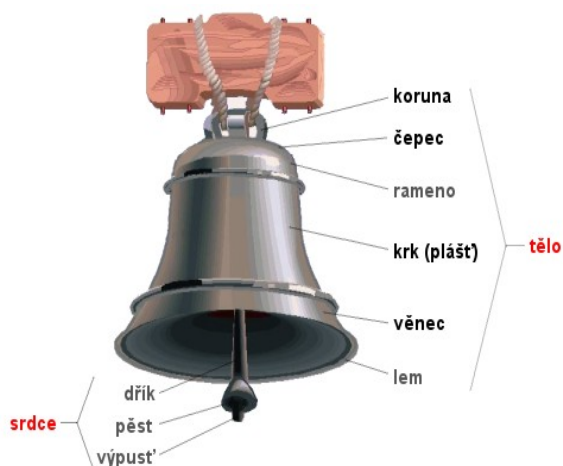

Zvony

Zvon symbolizuje Boží hlas. Úlohou zvonov je zvolávať ľudí do kostola na svätú omšu, alebo upozorňovať na veľké miestne udalosti ako je napríklad požiar, búrka, smrť človeka, alebo iné nebezpečenstvo. Niekde zvony upozorňujú aj na modlitbu Anjel Pána alebo na premenenie vo svätej omši. Pre rôzne situácie sa používajú rôzne zvony i techniky zvonenia a tak vznikajú aj rôzne zvuky, ktorým by mali domáci obyvatelia dobre rozumieť. Zvony sa obyčajne slávnostne posviacajú a každý nesie meno nejakého svätca alebo tajomstva, ktorému je zasvätený. Na niektorých zvonoch je zapísané ich poslanie

*Živých zvolávam,
mŕtvych oplakávam,
blesky premáham.*

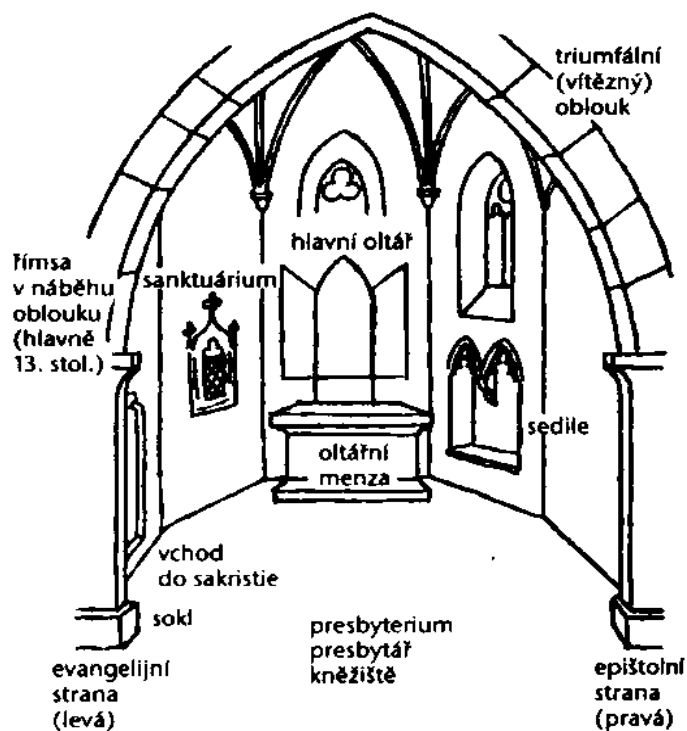

Tvar kostola

Býva rôzny - obdĺžnikový, štvorcový, kruhový, elipsový. Ide o pohľad na kostol trochu technicky a geometrický. Nuž ale treba si uvedomiť, že i v pôdoryse chrámu je hlboká myšlienka. Všetko niečo vyjadruje. Obdĺžnikový tvar kostola a slúženie svätej omše chrbtom k ľudu vyjadrovalo putovanie božieho ľudu do zasľúbenej zeme – do neba. Kňaz bol obrátený tvárou k východu, odkiaľ sa očakával príchod Spasiteľa. A tak kňaz a veriaci boli pri sv. omši obrátení jedným smerom k Bohu. Predstavte si plný kostol ľudí. Vpredu išiel kňaz s miništrantmi a za ním putovali ľudia. Oltár zvýrazňoval duchovné tajomstvo, ku ktorému sa všetci veriaci blížili. Po Druhom Vatikánskom koncile (1962 - 1965) sa viac dáva dôraz na rodinu – preto je tvar kostola kruhový, prípadne elipsový. Základná myšlienka pri tejto podobe kostola je, že Kristus je v strede a my sme okolo obetného stola (oltára) ako veľká duchovná rodina.

Presbytérium

Je priestor pri hlavnom oltári. V starších kostoloch sa doň vchádzalo cez víťazný oblúk. Takéto oblúky sa kedysi stavali hrdinom po víťazných bitkách. Znie to zaujímavo a je to aj výstižné, lebo tu v presbytériu sa sprítomňuje víťazná Kristova obeta. Tá ktorou zvíťazil nad zlom. Obrazne povedané: „víťazným oblúkom“ - nebeskou bránou prejdeme aj my, keď zvíťazíme nad hriechom a stretneme sa s Pánom v nebi. Na čelnej stene presbytéria sa zvyčajne nachádza hlavný oltár. Býva na ňom poväčšine socha alebo obraz svätca, ktorému je kostol zasvätený.

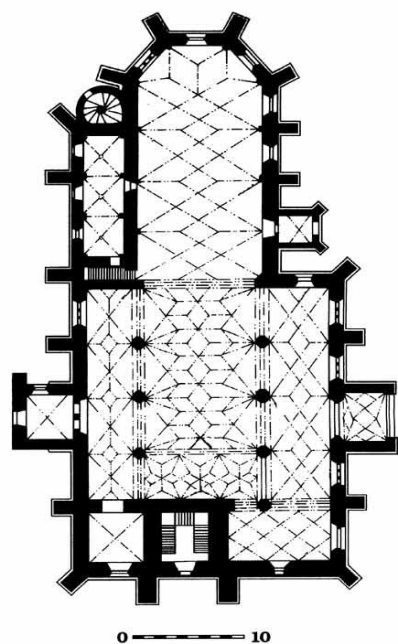

Chrámové lode

Tak sa nazývajú veľké priestory vnútri kostola. Pripomínajú nám palubu lode, na ktorej sa ľudia „plavia“ do večnosti. Kostoly zvyčajne bývajú jednolod'ové, alebo trojlod'ové. Hlavná loď má vpredu pokračovanie už v spomínanom presbytériu a vzadu (a často aj po bokoch) sú z praktických dôvodov východy z kostola. Moderné kostoly majú zvyčajne jednu loď v tvare kruhu alebo elipsy. Ak veža slúži na podčiarknutie vzťahu „Boh a my“, tak v „lodi“ sa rozvíjajú aj naše vzájomné „ľudské vzťahy“.

Spovednica

Je priestor, kde sa vysluhuje Sviatosť zmierenia. Na čo všetko slúži? Nuž pri krste sme dostali Boží život. Kto ho ťažkým hriechom stratí, má ešte šancu. Môže sa zmieriť s Bohom vo Sviatosti zmierenia. A spovednica je miesto, ktoré chce vytvoriť pre toto znovuzískanie večného života slávnostné prostredie. Má byť vybudovaná tak, aby okrem kňaza nikto iný nepočul vyznávané hriechy. Potom je tam kríž – aby sme videli, čo naše hriechy spôsobili a pohlo nás to k ľútosti i zmene života. Kľakadlo nám zase pomáha byť pokornými - veď pred Pánom Bohom je najlepšie byť na kolenách.

Kazateľnica

Je vyvýšené miesto, z ktorého sa kedysi kázalo. Má aj striešku. No nie preto, aby do kazateľnice nenapršalo, ale preto, aby sa hlas kazateľa dobre roznášal po celom kostole. Dnes sú už moderné zosilňovače zvuku a preto sa nemusí kázať z kazateľnice. Ba v súčasných kostoloch sa už nestavajú. (I keď by z tohto miesta bol veľmi dobrý pohľad na tých, čo cez kázeň driemu.)

Krstiteľnica

Je nádoba, v ktorej sa uchováva krstná voda. Má byť zhotovená z trvácneho materiálu a patrí sa, aby bola aj nádherne umelecky spracovaná. Pri krstiteľnici sa spravidla udeľuje sviatosť krstu. Je to predmet veľkej úcty, lebo s jeho použitím sme boli zrodení pre večný život.

Sakristia

Je miestnosť, kde prebieha príprava na slávenie liturgických slávností. Tu sa riešia aj iné dôležité úlohy, ktoré prináša život v kostole i mimo neho. Do sakristie prichádzajú miništranti často. Nie preto, aby sa tam bavili, „ulievali“, alebo sa dokonca bili! Chodia tam preto, aby sa dobre pripravili na liturgickú službu. Hlavný miništrant, ceremonár rozdelí služby, na ktoré sa majú všetci pripraviť. Hlavne tí, čo budú niečo vo Svätej omši čítať, tu majú nájsť aspoň chvíľu ticha. Aby sa dobre pripravili a nekotali. Od stavu sakristie sa dá veľmi veľa zistiť. Napríklad akí sú miništranti aktívni, disciplinovaní, poriadkumilovní, nápadití...

Chórus/ chór

Nie, nie je „zašiváreň“ pre ľudí, ale vyvýšené miesto v kostole odkiaľ zaznieva k ľudu hudba a spev. Zvyčajne tu býva umiestnený kráľovský hudobný nástroj – organ. Ten sprevádza spev veriacich počas Svätej omše. Zdá sa to také jednoduché: Na organové píšťaly sa vháňa vzduch, organisti preplietajú klávesy a k zhromaždeniu prichádza hudba. Jej cieľom je rozniecovať v srdci lásku k Bohu. No kedysi chlapci ručne ťahali mechy, aby bolo dosť vzduchu pre píšťaly. Našťastie ich dnes zastupuje elektrický motor.

A čo náš kostol?